

*проведен статистический анализ контингента студентов и профессорско-преподавательского состава технических университетов.*

*Ключевые слова: гуманистическое воспитание, социально-гуманитарные дисциплины, психолого-педагогическая подготовка профессорско-преподавательского состава, гендерные различия.*

Minyaylova A.V.

**FEATURES OF TRAINING AND EDUCATIONAL PROCESS TECHNICAL UNIVERSITY  
IN CONTEXT HUMANISTIC EDUCATION STUDENTS**

*The peculiarities of humanistic upbringing in educational process of technical universities are discovered in the article. Educational plans are analyzed and the contingent of the technical universities' students and teaching staff is investigated.*

*Key words: humanistic education, social and humanitarian subjects, psychological and pedagogical preparing of teaching staff, gender differences.*

**УДК 37.036-057.875**

**Ушакова І.О.**

**ЕСТЕТИЧНИЙ ОБРАЗ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ВИХОВАННЯ  
СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

*Дана стаття присвячена аналізу сучасного образу студента, проблемі формування естетичного образу людини серед студентської молоді у виховному процесі вузу. У статті розглядаються зовнішні фактори, що впливають на формування у майбутніх спеціалістів естетичної культури, моральності, духовності, життєвих ідеалів.*

*Ключові слова: естетичне виховання, естетична культура, образ людини, естетичний образ людини, студентство.*

*Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.*

Ми живемо в період стрімкого розвитку інформаційних технологій, коли нові досягнення науки, техніки, медицини розвиваються так швидко, що часом навіть важко досягнути і зрозуміти їх масштаби та значущість. Проте, під впливом зовнішніх чинників змінюємося й ми, а щонайбільше іншими стають нові покоління. Тому для викладачів зараз надзвичайно важливо розуміти, який студент прийде завтра і що потрібно змінювати у навчанні та вихованні майбутнього фахівця.

*Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.*

Проблему образу людини опосередковано розглядали М.Бердяев, Ж.Бодрийар, Ж.Делез, А.Закирова, І.Ільїнський, О.Леонтєв, Ж.Ліотар, Х.Ортега-і-Гассет, О.Чучин-Русов, К.Юнг.

Деякі методологічні аспекти естетичного виховання висвітлено у роботах О.Бурова, Д.Джоли, І.Зязюна, Н. Калашника, Т.Цвеліх, Б.Юсова, А.Щерби, а також у дослідженнях зарубіжних учених М.Грина, Дж. Коннелла, Р. Сміта, Дж. Хикса та ін.

*Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.*

Реалії сучасної освіти, починаючи з середньої школи, і ця ж тенденція продовжується у вищій школі, говорять про те, що, головним чином, формується образ людини з високими інтелектуальними здібностями, людини мобільної, яка буде конкурентоспроможною, здібною пристосуватися до жорстких умов сьогодення. Через це відбувається помітний дисбаланс між серйозним ставленням до предметів технічного, економічного, природничого, правового напрямків та приділенню меншої уваги предметам гуманітарно-естетичного

циклу. Недостатня увага до виховання естетичної культури, естетичного образу людини призводить до асиметрії між здобутими знаннями та поглядами, світосприйняттям, вчинками молоді.

*Формування цілей статті (постановка завдання).*

Метою даної статті є спроба охарактеризувати образ сучасного студента вищого навчального закладу та наголосити на необхідності формування естетичного образу людини серед студентської молоді через виховну систему вузу.

*Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.*

Студентство – у більшості, група молодих людей віком від 17 до 23 років, які, покинувши стіни рідної школи, опиняються у зовсім іншому середовищі вузу, у зв'язку з чим стикаються із новими труднощами та проходять процес адаптації. З цього моменту й починається виховання нової особистості, дорослої людини, студента, громадянина, бо саме в цей період завершиться формування її поглядів, ідеалів та загальнолюдських цінностей.

Для кожного юнака або дівчини процес пристосування до нових умов протікає індивідуально та залежить від багатьох чинників. Наведемо деякі з них.

По-перше, не можна оминати те, що частина студентів є місцеві і, вступивши до ВНЗ, продовжують жити вдома, з батьками, у той час як переважна більшість приїжджі і змушені переселитись до гуртожитку або наймати квартиру, що залежить вже й від різного матеріального статку.

Крім того, з кожним роком географія абітурієнтів розширюється, набуває все більшої інтенсивності приплив молоді не тільки з різних населених пунктів однієї області, але й з різних регіонів, а також із країн близького та дальнього зарубіжжя. Таким чином, у межах однієї групи можуть опинитися люди різної ментальності, культури, з різними звичаями, поглядами й рідною мовою. Студенти різних національностей та рас, віросповідання та світосприйняття утворюють єдиний колектив задля досягнення спільної мети – отримання знань, фаху, диплому.

Також потрібно зауважити, що на молодь справляють вплив сучасні засоби масової інформації, які стрімко проникають у всі сфери нашого буття, та фанатична захопленість режисерів, продюсерів, поетів і письменників свободою слова. З глобальним розповсюдженням спочатку телебачення, а потім використання Інтернет, ми часто стикаємося з протиріччям між моральними нормами, духовними цінностями, пріоритетами в житті, які пропагуються акторами, ведучими, представниками музичної поп-індустрії в гумористичних телевізійних шоу, молодіжних програмах, серіалах і фільмах та вічними загальнолюдськими цінностями, що притаманні класичним взірцям творів світового мистецтва. Нажаль, зараз стають не популярними та непотрібними такі людські якості як благородність, гуманність, взаємодопомога, а на їх зміну приходять прагматизм, егоїзм та прагнення до матеріального благополуччя. Надмірна захопленість з боку студентів у використанні технічних надбань людства призводить не тільки до їх духовного розкладу, але й частково до втрати вміння самостійно здобувати знання, творчо мислити, працювати, творити за законами краси, честі, моралі. У зв'язку з цим, на нашу думку, надзвичайно актуальним постає питання формування естетичного образу людини в системі естетичного виховання вищого навчального закладу.

Естетичне виховання спрямовано на формування *людини*, розвиток у неї здібності сприймати й створювати красиве й прекрасне в житті і мистецтві. Педагогічна думка виокремлює естетичне виховання як один з найважливіших компонентів під час становлення особистості та зауважує, що “естетичне виховання – складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування і виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей особистості, на розвиток її здатності сприймати і перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини. Естетичне виховання спрямоване, насамперед, на виховання в людині гуманістичних якостей, інтересів і любові до життя в його різноманітних проявах” [1, с. 119]. За своєю сутністю система естетичного

виховання вбачає формування естетичної культури, яка транслюється в естетичному образі людини. “Феномен естетичного, при всій складності його змісту і всій різноманітності його можливих дефініцій, виступає як носій специфічно людського відношення нескінченно багатогранного, такого, що охоплює все багатство існуючих стосунків в світі, але що незмінно конструює за законами краси... Естетична культура – інструмент не лише конструювання і вдосконалення особи, але і регулятор стосунків індивіда зі світом, гармонізації всієї системи суспільних стосунків” [2, с. 10]. Проте, поряд із поняттями естетичного виховання та естетичної культури в ракурсі нашої проблеми доцільним буде розглянути також поняття образу людини. За образом людини можна судити про характерні риси, життєві умови суспільства, культурного середовища, у якому вона живе. “Образ людини сутнісний; він визначає філософські і трансцендентні передумови; він передбачає відповідь на питання “що є людина”; він відображає всі відповідні історичній епосі думки і представлення людини про себе самого і про суть людини; він становить собою людину як поняття, яка сформувалася в певну культурну епоху, в її духовному кліматі” [3, с. 620]. Образ людини – це наші асоціації, відчуття та уявлення, наше бачення людини, ставлення до неї, це те, що ми пригадуємо про людину. Важливо, що бачення людини завжди включає образ світу, під впливом якого відбувається становлення людини, органічно поєднуючи духовне й матеріальне. Образ несе певну інформацію, характеристику, властивості людини з боку її соціальної діяльності, а також наше сприймання людини як особистості. Серед цілої низки образів людини: ідеальний, художній, героїчний, професійний, національний, образ людини культури та ін., провідне місце займає естетичний образ людини. Естетичний образ людини не обмежується формуванням у молоді естетичного ставлення лише до творів мистецтва і включає в себе естетику праці та творчості, естетику побуту та вчинків людини.

На нашу думку, естетичний образ людини – це комплекс взаємозалежних смисложиттєвих уявлень про прекрасне в людині, її зовнішню та внутрішню красу, досконалість. Естетичний образ людини узагальнює такі категорії, як: естетична потреба, естетичний смак, естетичні почуття.

Формування естетичного образу людини ґрунтується на естетичному відношенні індивіда до дійсності, під яким розуміємо позитивний, гуманний, мудрий, врівноважений погляд на оточуючу реальність, шанобливе ставлення до духовних і матеріальних надбань людства, національної та світової культури, що обумовлюється знаннями з історії, культури, творів мистецтва, прикладами долі, вчинків та поглядів визначних особистостей. Це сприяє виникненню почуттів гармонії, задоволення, насолоди, а також допомагає молодій людині уявити своє майбутнє та стиль життя. Давно відомий факт, що юнацтво здебільшого керується емоціями, отриманими під час спілкування з однолітками та навіяними модою, і це стосується не тільки при виборі одягу чи зачісок, а й манери себе поводити, спілкуватися, виражати думки та взагалі будувати своє щастя та знаходити орієнтири, мету в житті. Нажаль, зараз модно бути лише матеріально забезпеченим та стильно вдягненим, молодь майже не обговорює прочитані книжки чи переглянуті п'єси. Та й чи є в сучасному просторі гідні продукти мистецтва, спроможні показати як прогалини та недоліки нашої реальності, так і вплинути на свідомість, сформувати міцний внутрішній стрижень, високі моральні цінності? Найгірше те, що для нового покоління альтернативою класичним надбанням мистецтва стали не сучасні *справжні* літературні твори та фільми, а глянцева журналістика та нічні клуби, де пропагується “чарівне зілля” для легкого, безтурботного існування. Звідки ось ці майже дорослі, але все ж таки до кінця не сформовані юнаки 17-19 років, повинні черпати високі ідеали та мораль? З навчального закладу? Цього ж не достатньо... Бо вони, виходячи на вулицю, бачать, що бути високоінтелектуальним та благородним не модно... А задавати цю моду спроможні творчі, талановиті, сильні особистості. Через це, буде доречним пригадати видатного польсько-американського поета та есеїста, Нобелівського лауреата (1980 р.) з літератури Чеслава Мілоша, “який з безстрашним ясновидінням показав незахищеність людини в світі, що роздирається конфліктами”. Крім того, його зараховано до праведників світу (за Ізраїльським законом, це поняття означає, що людина, яка не є євреєм,

безкорисливо рятувала життя євреїв під час нацистської окупації Європи під загрозою смерті для себе та своїх рідних). Поезія Мілоша підкуповує своїм тематичним різноманіттям і інтелектуальним багатством; поєднанням розсудливості і ліричності; конкретно-чуттєвою образністю і діалектичною могутністю; моральною силою і переконаністю. Терек де Пре у 1978 році писав у журналі "Нейшн": "Я не знаю поета, більш схильного до звеличення людини і тому більш страждаючого...". Як підкреслював Пауль Цвейг, "Мілош переконаний, що поезія не лише естетична, але і етична категорія, що вона повинна перекладати страждання окремої людини на той рівень цінностей, який захищає від скептицизму і безплідного гніву, а отже, від спокуси ідеології" [4, с. 71]. Чеслав Мілош був не просто геніальним поетом, він був моральним авторитетом свого часу, "совістю світу" (Т. Венцлова). І проблема в тому, що зараз не вистачає ось таких визначних постатей, могутніх авторитетів, життя яких ілюструє естетичний образ людини, наповнюючи його своїм змістом.

*Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.*

Таким чином, на майбутнього спеціаліста впливає безліч негативних факторів, характерних для нинішнього оточення. Це відбивається на рівні естетичної культури, якості формування у молодій людини основних духовно-моральних якостей. В умовах нашої соціальної реальності проблема формування естетичного образу людини серед студентства стає надзвичайно важливою, її реалізація можлива в системі естетичного виховання, якій, на жаль, на сучасному етапі приділяється недостатньо уваги в навчальному процесі вузу. Тому дана проблема потребує подальшого розгляду та має перспективу розвитку.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Эстетическая культура / [РАН. Ин-т философии; ред. И.А. Коников.] – М.: ИФРАН, 1996. – 201 с.
3. Психотерапевтическая энциклопедия / [ред. Б. Д. Карвасарский]. – 2-е изд., доп. и перераб. – С.-Пб.: Питер, 2000. – 1024 с. – (Золотой фонд психотерапии).
4. Лауреаты Нобелевской премии: Энциклопедия: в 2 т. / [пер. с англ.; ред. Т. Уоссон]. – М.: Прогресс, 1992. Т. 2. – М.: Прогресс, 1992. – 862 с.

Ушакова И.А.

#### **ЭСТЕТИЧЕСКИЙ ОБРАЗ ЧЕЛОВЕКА В СИСТЕМЕ ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ**

*Данная статья посвящена анализу современного образа студента, проблеме формирования эстетического образа человека среди студенческой молодежи в воспитательном процессе вуза. В статье рассматриваются внешние факторы, которые влияют на формирование у будущих специалистов эстетической культуры, нравственности, духовности, жизненных идеалов.*

*Ключевые слова: эстетическое воспитание, эстетическая культура, образ человека, эстетический образ человека, студенчество.*

Ushakova I.A.

#### **THE AESTHETIC IMAGE OF MAN IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE STUDENT YOUTH**

*This article is devoted to the analysis of the modern student image, to the problem man aesthetic image formation among the student youth in the educational process of higher educational establishment. External factors, which have influence on forming of aesthetic culture, morality, spirituality, vital ideals by the future specialists are considered in the article.*

*Key words: aesthetic education, aesthetic culture, image of man, aesthetic image of man, student.*